

SOCIAL SCIENCES

EDUCATION SCIENCES

Received: December 2007

Accepted: March 2008

© 2008 www.newwsa.com

Mustafa Sarıtaş

University of Uludağ

msaritas@uludag.edu.tr

Bursa-Türkiye

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ GÖRÜŞLERİNE GÖRE İDEAL SINIF YÖNETİMİ DAVRANIŞLARI

ÖZET

Araştırmanın amacı, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünde, 2. ve 4. sınıfta okumakta olan öğretmen adaylarının sınıf yönetimiyle ilgili ideal öğretmen davranışlarını öncelikli görme konusundaki tercihlerini belirlemektir. Araştırma ikinci sınıfta 77, dördüncü sınıfta 89 kişi olmak üzere toplam 166 öğretmen adayı üzerinde yapılmıştır. Veriler 20 sorudan oluşan bir anket yoluyla toplanmıştır. Anket yardımıyla elde edilen veriler Statistica programdan yararlanılarak analiz edilmiştir. Bu çalışmada sayısal verilerin analizinde frekans, yüzde, Ki-kare Testi, Mann-Whitney U Testi ve Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Grupların görüşleri arasındaki fark .05 anlamlılık düzeyi dikkate alınarak yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda grupların sınıf yönetimiyle ilgili ideal öğretmen davranışlarını öncelik derecesine göre sıralama konusunda farklı görüşlere sahip olmadıkları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Adayı, Sınıf Yönetimi,
Etkili Sınıf Yönetimi Davranışı

THE IDEAL CLASSROOM MANAGEMENT BEHAVIOURS ACCORDING TO VIEWS OF TEACHER CANDIDATES PRIMARY TEACHERS

ABSTRACT

The aim of this research is to find out the preferences of the 2nd and 4th year students; educated at Uludağ University, Faculty of Education, Elementary Education Department; about their foresights concerning "the ideal teacher behaviours' related to classroom management. This research was actualized with 77 second year and 89 fourth year students out of total 166 students. Data was collected through a questionnaire consisting of 20 questions. The data acquired by the help of questionnaire was analysed in "Statistica Programme". In this study, "Frequency" 'Percentage', 'Chi-Square Test', 'Mann -Whitney U Test' and "Kruskal Wallis H Test" were used for the analysis of data. The difference between the opinions of the groups was interpreted by using .05 significance level'. At the end of the research, it was found out that the groups don't have different views about the priorities of the ideal teacher behaviours, related to classroom management, according to priority.

Keywords: Teacher Candidate, Classroom Management,
Effective Classroom Management Behaviour

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Eğitimde başarının sağlanacağı yer sınıftır. Sınıf eğitim sisteminin en uçtaki ancak en dinamik alt sistemidir. Tanımlanmış olan amaç ve hedefler sınıfta davranışlara dönüştürülmektedir. Bu anlamda sınıf öğrenci ve öğretmenler için özel bir konuma sahiptir. Sınıf ortamında yaşanan eğitimsel etkinlik ve etkileşimler çerçevesinde öğrencilerde değişimler oluşur. Öğrencilerde eğitimin amaçları çerçevesinde oluşması beklenen olumlu nitelikler eğitim sisteminin işliği olarak kabul edilen sınıflarda ortaya çıkar, şekillenir, gelişir.

Öğretmen sınıfta öğreticilik ve yöneticilik rollerini aynı zamanda ahenk içinde sürdürmek durumundadır. Öğretmenin, öğreticilik rolü kapsamında beklenen sonucu elde edebilmesi için yöneticilik rolü çerçevesinde etkili sınıf yönetimi davranışları sergilemesi gerekir. Sınıf yönetimi; sınıf kurallarının belirlenmesi, uygun bir sınıf düzeninin sağlanması, öğretim ve zamanın etkili bir biçimde yönetilmesi, öğrenci davranışlarının denetlenerek olumlu bir öğrenme ikliminin geliştirilmesi olarak tanımlanmaktadır [1].

Sınıf yönetimi öğretmene sınıfı bir bütün olarak görme ve sınıf içindeki ilişkileri çok boyutlu yönetme sorumluluğu getirmektedir. Sınıf içinde öğretmenin yönetmesi gereken etkinlikler; fiziksel ortamın yönetimi, ilişkilerin yönetimi, plân-program etkinliklerinin yönetimi, davranış yönetimi ve zaman yönetimi olmak üzere beş boyuttan oluşmaktadır [2]. Öğretmenin sınıftaki genel performansı ve öğrencilerin beklenen düzeyde başarılı olabilmeleri öğretmenin söz konusu bu boyutlarda sergilediği davranışlarla doğrudan ilgilidir. Öğrenciler tarafından benimsenen olumlu davranış değişiklikleri büyük ölçüde sınıftaki öğretmen-öğrenci etkileşimleri sonucunda ortaya çıkmaktadır [3]. Ne kadar ideal okul binaları, mükemmel eğitim programları ve çağdaş teknoloji ile desteklenmiş araç-gereç hazırlanırsa hazırlansın öğrencilere nitelik kazandıracak olan öğretmendir. Öğretmenlerin sınıfta sergilediği her davranış öğrenciler üzerinde mutlaka bir iz bırakmaktadır. Bu açıdan öğretmenler sınıfta sergiledikleri davranışlar konusunda seçici olmaya özen göstermek zorundadırlar.

Etkili öğretmenlerin özellikleri konusunda çeşitli sınıflandırmalar yapılmakla birlikte söz konusu özellikler kişilik ve genel özellikleri ile mesleki ve sınıf içi davranış özellikleri olarak iki ana başlık altında ifade edilebilir. Bu çalışmada öğretmenlerin mesleki ve sınıf içi davranış özellikleri üzerinde durulmaktadır.

Etkili öğretmenlerin özelliklerini inceleyen Amerikan Okul Yöneticileri Topluluğu'nun, bu konuda "Yönetim ve Öğretim Teknikleri" ve "Kişisel Özellikler" olmak üzere iki temel konuya yoğunlaştığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre etkili öğretmenlerin iyi yöneticiler olarak şu özelliklere sahip oldukları vurgulanmıştır: Problemleri yaygınlık kazanmadan çözerler, sistematik ve çeşitli öğretim teknikleri kullanırlar, alanlarında bilgilidirler ve öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate alırlar, kendi yeteneklerine güvenirlere ve öğrencileri için yüksek başarı beklentisi geliştirirler, demokratiktirler ve öğrencilere sıcak, şefkatli ve ilgili davranırlar, öğrencilerle sadece sınıf içinde değil sınıf dışında da iletişim halindedirler [4].

Smith ise etkili öğretmen olabilmek için bir öğretmenin; öğrenme ve insan davranışı hakkında kuramsal bilgi sahibi olması, öğrenmeyi besleyen tutumlar ve samimi insan ilişkileri sergilemesi, öğretilecek konuya hâkim ve öğrencinin öğrenmesini kolaylaştıran öğretim becerilerine sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır [5].

Jensen ve Kiley'e göre etkili öğretmenler; neyi, nasıl öğreteceklerini çok iyi bilirler, çok geniş bir öğretim becerisine ve

bunları uygun zamanlarda kullanabilme yeteneğine sahiptirler, öğrenmeyi kolaylaştıran bir tutum sergilerler, bu öğretmenlerin sınıflarında öğrenciler sıcak ve olumlu bir iklimde ders yaptıklarını ifade ederler [6].

Sınıfta etkili öğretmen; eğitim-öğretim süreçlerinin gereklerini bilinçli olarak ortaya koyan, öğrencinin bireysel farklılıklarını dikkate alan, tüm öğrencileri geliştirmenin sorumluluğunu taşıyan, sınıfta etkili öğretimi destekleyici kültürün ve iklimin yaratılmasına katkılar getiren, akademik ve işbirliği ilişkileri özendiren, paylaşmayı başaran, başarıyı özendiren ve ödüllendiren [7], istedik davranışları kazandıracak nitelikte öğretim yapan [8], öğrencilerde değişimler meydana getirmek amacıyla bir ve daha fazla öğrenciyle etkileşim davranışları gösteren [9], yeterli alan bilgisine sahip, çocuk ve gençlerin nasıl öğrendiğini ve nasıl motive edileceğini bilen, bilgiyi aktarırken uygun öğretim yöntemleri kullanan, neyi niçin öğrettiğini bilen, istek ve beklentilerini öğrencilere açıkça belirten, öğrencilere gerekli durumlarda geribildirimde bulunan, içinde çeşitli etkinliklerin yer aldığı ayrıntılı bir ders plânı hazırlayan, öğrencilerin başarı düzeylerinden hareketle sürekli değerlendirmeler yapan, öğretime mümkün olduğunca çok zaman ayıran kişi olarak nitelendirilmektedir [10].

Eğitim yaşam boyu süren bir etkinliktir. Bu bağlamda, ilkokuldan üniversiteye kadar eğitimin her aşaması önemlidir. Eğitimin her kademesinde öğretmenlerin etkili olmak gibi bir zorunlulukları olmakla birlikte temel bilgi ve becerilerin öğrenildiği, daha karmaşık öğrenmelerin alt yapısının ve öğrenmeye karşı bir tutumun oluştuğu ve aynı zamanda öğrencilerin sağlıklı bir kişilik edinmelerine zemin hazırlaması vb. nedenlerle ilköğretim kurumları öğretmenlerinin etkililik düzeyleri daha bir önem kazanmaktadır. Bu yıllarda öğrencinin tek bir öğretmene emanet edilmesi ve onun tarafından eğitilmesi, sınıf öğretmeliğinin konumunu daha da hassaslaştırmaktadır. Bu durum sınıf öğretmeni adaylarının eğitime daha fazla yoğunlaşma gereğini ortaya koymaktadır.

Bu amaçla öğretmen adaylarına çeşitli ortamlarda geniş bir deneyim kazanmalarına yardımcı olacak uygulamalara yer verilmeli, öğretimlerinin çeşitli yönlerini analiz edebilecek beceriler kazandırılmalı, öğrenci performansı, program plânlaması, sınıf yönetimi vb. alanlarda yetiştirilmelidir [11].

Yukarıda açıklanan gerekçeler çerçevesinde sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerine göre etkili sınıf yönetimi davranışları konusu araştırılmaya değer görülmüştür.

Bu araştırmada şu alt problemlere cevap aranmaktadır.

- Grupların cinsiyetine göre sınıf yönetimi açısından ideal öğretmen davranışlarına ilişkin görüşleri nelerdir, görüşleri arasında fark var mıdır?
- Grupların mezun oldukları lise türüne göre sınıf yönetimi açısından ideal öğretmen davranışlarına ilişkin görüşleri nelerdir, görüşleri arasında fark var mıdır?
- Grupların olumlu davranışlarından etkilendikleri öğretmenlerin görevli oldukları okul türüne göre sınıf yönetimi açısından ideal öğretmen davranışlarına ilişkin görüşleri nelerdir, görüşleri arasında fark var mıdır?
- Grupların olumsuz davranışlarından etkilendikleri öğretmenlerin görevli oldukları okul türüne göre sınıf yönetimi açısından ideal öğretmen davranışlarına ilişkin görüşleri nelerdir, görüşleri arasında fark var mıdır?

- Sınıf yönetimi dersi alıp-almama durumuna göre grupların sınıf yönetimi açısından ideal öğretmen davranışlarına ilişkin görüşleri nelerdir, görüşleri arasında fark var mıdır?

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'ne devam eden 2. ve 4. sınıf öğrencilerinin geleceğin öğretmen adayları olarak sınıf yönetimiyle ilgili ideal öğretmen davranışları konusundaki düşüncelerini nasıl tanımladıklarını belirlemek bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu temel amaca bağlı olarak; öğretmen adaylarının sınıf yönetimi açısından öncelikli gördükleri davranışları belirlemek, bu davranışlara verdikleri öncelik derecelerinin cinciye, mezun oldukları lise, davranışlarından olumlu ve olumsuz olarak etkilendikleri öğretmenler, sınıf yönetimi dersini alıp-almama gibi çeşitli özellikler bakımından farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir.

3. YÖNTEM (METHOD)

3.1. Araştırma Modeli (Model of Research)

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının ideal sınıf yönetimi davranışları ile ilgili düşüncelerinin çeşitli demografik özelliklerle ilişkisi aranacağından araştırma yöntemi olarak ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem (Population and Sample)

Araştırmanın evrenini 2006-2007 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nde öğrenim görmekte olan 2. ve 4. sınıf öğretmen adayları oluşturmaktadır. Basit tesadüfi örnekleme tekniği kullanılarak, evreni oluşturan her bir grubun yüzde otuzuna (%30) karşılık gelen sayıda öğretmen adayı örneklem olarak belirlenmiştir. Araştırmanın yapıldığı dönemde 2. sınıfta 256, 4. sınıfta ise 298 öğretmen adayı öğrenim görmektedir. Böylece 2. sınıfta örnekleme dâhil edilen öğretmen adayı sayısı 77, 4. sınıfta örnekleme dâhil edilen öğretmen adayı sayısı ise 89 olarak belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Aracı (Data Collection Device)

Araştırmada kullanılan sayısal veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşlerine Göre İdeal Sınıf Yönetimi Davranışları Anket Formu"yla toplanmıştır. Anket formu iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde bazı demografik özelliklere ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise beşli likert tipinde hazırlanmış yirmi davranış maddesi yer almaktadır. Öğretmen adaylarından her bir davranış için "1. derecede öncelikli", "2. derecede öncelikli", "3. derecede öncelikli", "4. derecede öncelikli", "5. derecede öncelikli" seçeneklerinden birini seçmeleri istenmiştir. Ölçek puanı bu cevaplara sırasıyla 1, 2, 3, 4, 5 verilmek suretiyle hesaplanmıştır.

Söz konusu anket formunda yer alan ve ideal sınıf yönetimine destek sağladığı öngörülen öğretmen davranışları şu aşamalardan geçirilerek belirlenmiştir. Önce alan taraması yapılarak sınıf yönetimi açısından öğretmenlerin yararlanabilecekleri davranış örnekleri listesi oluşturulmuştur. Aynı zamanda araştırma grubundan sınıf yönetimi açısından çok önemli gördükleri beşer tane davranış öncelik sırasına göre yazmaları istenmiştir. Bu yolla 75 tane davranış örneği belirlenmiştir. Belirlenmiş olan toplam davranış örneklerinden mesleki ve sınıf içi öğretmen davranışlarına giren 40 tanesi ayrıca listelenmiştir. Bu davranışlar örneklem gruba dahil olmayan kırk kişilik bir grubun tercih sıralamasından geçirilerek davranış sayısı

30'a indirgenmiştir. Son olarak belirlenen davranışlar uzman kişilerin görüşüne sunulmuş ve dönütler dikkate alınarak sınıf yönetiminde öğretmenleri daha etkili kıldığı öngörülen 20 madde belirlenmiştir.

3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMU (ANALYZE AND DISCUSSION OF DATA)

Bu çalışmada sayısal verilerin analizinde frekans, yüzde, Ki-Kare Testi, Mann-Whitney U Testi ve Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır.

Grupların sınıf yönetimine ilişkin davranışları öncelikli görme derecesi ile sınıf yönetimi dersini alıp-almama durumu arasında bir ilişki olup-olmadığını belirlemek amacıyla Ki-Kare testi yapılmıştır. Bu çalışmada verilerin gerçek ölçüm değerleri yerine sıra sayılar toplamına göre değerlendirmeler yapıldığı için grupların, davranışların tamamına ilişkin puanlarında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi kullanılması benimsenmiştir. Ayrıca, grupların görüşlerinin ikiden fazla değişkene göre kıyaslanmasında tek yönlü varyans çözümlemesinin parametrik olmayan seçenek karşılığı Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Grupların görüşlerini ifade eden dağılımlarının aşırı saçkın olması nedeniyle Kruskal Wallis H Testi kullanılması benimsenmiştir. Sayısal veriler Statistica programından yararlanılarak analiz edilmiştir. Grupların görüşleri arasındaki anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

Araştırmancının bu bölümünde ölçme aracı kullanılarak elde edilen sayısal bulgulara ve bunlara ilişkin yorumlara yer verilmektedir. Çalışma grubuna ilişkin sayısal veriler Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1. Çalışma grubuna ilişkin sayısal veriler
(Table 1. Numerical data of the sample)

Davranışından Etkilenilen Öğretmen	Olumlu etkilenen öğretmen adayları						Olumsuz etkilenen öğretmen adayları					
	Sınıf yönetimi dersi alan		Sınıf yönetimi dersi almayan		Toplam		Sınıf yönetimi dersi alan		Sınıf yönetimi dersi almayan		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
İlköğretim 1.kademe	44	49.4	28	36.3	72	43.3	12	13.4	14	18.1	26	15.6
İlköğretim 2.kademe	13	14.6	17	22.0	30	18.0	27	30.3	35	45.4	62	37.3
Lise	24	27.0	28	36.3	52	31.3	30	33.7	14	18.1	44	26.5
Fakülte	8	9	4	5.1	12	7.2	20	22.4	14	18.1	34	20.4
TOPLAM	89	100	77	100	166	100	89	100	77	100	166	100
Öğretmen adaylarının cinsiyeti							N			f		
Erkek							65			39.1		
Kadın							101			60.9		
TOPLAM							166			100		
Öğretmen adaylarının mezun olduğu lise							N			f		
Genel lise							67			40.4		
Anadolu lisesi							55			33.1		
Öğretmen lisesi							44			26.5		
TOPLAM							166			100		

Tablo 1'de yer alan bulgulardan da görüldüğü gibi cinsiyet bakımından çalışma grubunun çoğunluğunu kadın öğretmen adayları

oluşturmaktadır. Mezun oldukları lise bakımından grubu oluşturan sayılar büyükten küçüğe doğru genel lise, anadolu lisesi ve öğretmen lisesi biçiminde sıralanmıştır.

Diğer taraftan öğretmen adayları, sınıf yönetimi çerçevesinde sergiledikleri davranışlarından olumlu yönden daha fazla etkilendikleri öğretmenleri ilköğretim, lise, ilköğretim okulu 2. kademe branş öğretmeni ve fakülte öğretim elemanları biçiminde ifade ederlerken, olumsuz yönden daha fazla etkilendikleri öğretmenleri ise ilköğretim 2. kademe branş öğretmenleri, lise öğretmenleri, fakülte öğretim elemanları ve ilköğretim öğretmenleri biçiminde sıralandıkları görülmektedir. Elde edilen bilgiler çapraz olarak karşılaştırıldığında öğretmen adaylarının ilköğretim öğretmenlerinin davranışlarından olumlu yönden birinci sırada, olumsuz yönden sonuncu sırada etkilendikleri görülmektedir. Bu sonuçtan hareketle ilköğretim öğretmenlerinin diğer öğretmenlere göre sınıfta sergiledikleri davranışları daha özenle seçtikleri ve olumlu mesajlar içeren davranışlara ağırlık verdikleri söylenebilir. Bu bağlamda dikkat çeken en önemli sonuçlardan bir diğeri ise öğretmen adaylarının ilköğretim okulu 2. kademe branş öğretmenlerinin sınıfta sergiledikleri davranışlardan birinci sırada olumsuz, üçüncü sırada olumlu yönde etkilendiklerini ifade etmeleridir.

Cinsiyete göre grupların görüşleri arasında fark olup olmadığına ilişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları Tablo 2'de verilmiştir. Tablo 2'de görüldüğü gibi, cinsiyete göre grupların sınıf yönetimi davranışlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Ancak gruplara ait puanların sıralama ortalaması dikkate alındığında kadın öğretmen adaylarının ölçme aracında verilen davranışları sınıf yönetimi açısından erkek öğretmen adaylarına göre daha öncelikli kabul ettikleri söylenebilir.

Tablo 2. Cinsiyete göre Mann-Whitney U testi sonuçları
(Table 2. Mann-Whitney U test results according to gender)

Cinsiyet	N	Puan Sıralama Ortalaması	Mann-Whitney U	Z	P
Erkek	65	5983	2726	1.83	.06
Kadın	101	7877			

P>.05

Mezun oldukları lise türüne göre öğretmen adaylarının sınıf yönetimi davranışları arasındaki farkın incelenmesine ilişkin Kruskal Wallis H Testi sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türüne göre Kruskal Wallis H testi sonuçları
(Table 3. Kruskal Wallis H test results according to teacher trainee's secondary school graduation)

Sayısal Veriler	N	Sıralama Ortalaması	Kruskal Wallis H	P	
Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise	Genel Lise	68	5695	.143	.93
	Anadolu Lisesi	44	3577		
	Öğretmen Lisesi	54	4588		

P>0.05

Tabloda görüldüğü gibi grupların mezun oldukları lise türüne göre sınıf yönetimi davranışlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı

bir fark bulunmamaktadır. Ancak grupların sıralama ortalamaları dikkate alındığında; en yüksek puanın Genel Lise mezunu öğretmen adaylarına ait olduğu görülmektedir. Bunu ikinci sırada Öğretmen Lisesi, üçüncü sırada ise Anadolu Lisesi mezunu öğretmen adaylarına ait puanlar izlemektedir. Elde edilen bulgulara dayanarak Genel Lise mezunu öğretmen adaylarının ölçme aracında yer alan davranışları sınıf yönetimi açısından Öğretmen Lisesi ve Anadolu Lisesi mezunu öğretmen adaylarına göre daha öncelikli gördükleri söylenebilir. Bu sonuç aynı zamanda ölçme aracında ifade edilen sınıf yönetimi davranışlarının Genel Lise sınıflarında öğretmenler tarafından daha az sıklıkla sergilendiğini ve bunun sonucunda sınıflarda daha fazla istenmeyen sonuçların ortaya çıktığını ve bunlardan rahatsızlık duyduklarını dile getirmek düşüncesiyle ifade ettikleri söylenebilir.

Olumlu davranışlarından etkilendikleri öğretmenlerinin görevli oldukları okul türüne göre öğretmen adaylarının sınıf yönetimi davranışları arasındaki farkın incelenmesine ilişkin Kruskal Wallis H Testi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Olumlu davranışlarından etkilendikleri öğretmenlerin görevli oldukları okul türüne göre Kruskal Wallis H testi sonuçları
(Table 4. Kruskal Wallis H test results according to the school type of senior teachers of whom teacher trainees are affected from their positive behaviors)

Sayısal Veriler	N	Sıra Ortalaması	Kruskal Wallis H	P
Olumlu Davranışlarından Etkilendikleri Öğretmenler	İlkokul Öğretmeni	73	5906	5.780 .12 Anlamlı değil
	İlköğretim 2.Kademe Öğretmeni	30	2219	
	Lise Öğretmeni	52	4490	
	Fakülte Öğretim Elemanı	11	1245	

P>0.05

Tablo 4'teki verilerden anlaşılacağı üzere grupların olumlu davranışlarından etkilendikleri öğretmenlere göre sınıf yönetimi davranışlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır. Ancak grupların sıralama ortalamaları dikkate alındığında öğretmen adaylarının en fazla ilköğretim öğretmenlerinin davranışlarından olumlu yönde etkilendikleri söylenebilir. Söz konusu olumlu etkilenme derecesi yüksek puandan düşük puana doğru olmak üzere; ilköğretim öğretmeni, lise öğretmeni, ilköğretimokulu 2. kademe öğretmeni ve fakülte öğretim elemanı biçiminde sıralanmıştır.

Olumsuz davranışlarından etkilendikleri öğretmenlerinin görevli oldukları okul türüne göre öğretmen adaylarının sınıf yönetimi davranışları arasındaki farkın incelenmesine ilişkin Kruskal Wallis H Testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5'teki verilerde görüldüğü gibi grupların olumsuz davranışlarından etkilendikleri öğretmenlere göre sınıf yönetimi davranışlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Ancak grupların sıralama ortalamaları dikkatle incelendiğinde öğretmen adaylarının olumsuz davranışlarından en fazla etkilendikleri öğretmenler olarak ilköğretim okulu 2. kademe öğretmenlerini ifade ettikleri görülmektedir. Olumsuz etkilenme sıralaması ilköğretim okulu 2. kademe öğretmenleri, lise öğretmenleri, fakülte öğretim elemanları ve ilköğretim öğretmenleri biçiminde gerçekleşmiştir.

Tablo 5. Olumsuz davranışlarından etkilendikleri öğretmenlerin görevli oldukları okul türüne göre Kruskal Wallis H testi sonuçları
(Table 5. Kruskal Wallis H test results according to the school type of senior teachers of whom teacher trainees are affected from their negative behaviors)

Sayısal Veriler		N	Sıralama Ortalaması	Kruskal Wallis H	P
Olumsuz Davranışlarından Etkilendikleri Öğretmenler	İlkokul Öğretmeni	26	2569	6,574	,08 Anlamlı değil
	İlköğretim 2. Kademe Öğretmeni	62	5373		
	Lise Öğretmeni	44	3065		
	Fakülte Öğretim Elemanı	34	2853		

P>0.05

Sınıf yönetimi dersini alıp-almama durumuna göre, sınıf yönetimi bakımından ideal öğretmen davranışları bakımından grupların görüşleri arasında fark bulunup bulunmadığına ilişkin veriler Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Sınıf yönetimi dersini alıp-almama durumuna göre Mann-Whitney U testi sonuçları

(Table 6. Mann-Whitney U test results of teacher trainees according to either they take classroom management course or not)

Sınıf Yönetimi Dersini Alıp-almama	N	Puanlar Sıralama Ortalaması	Mann-Whitney U	Z	P
Alan	89	7631	3227	.64	.51 Anlamlı değil
Almayan	77	6230			

P>.05

Tablo 6'daki veriler incelendiğinde, sınıf yönetimi dersini alıp-almama durumuna göre grupların sınıf yönetimi davranışlarına ilişkin puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamasına karşın, gruplara ait puanların sıralama ortalaması dikkate alındığında sınıf yönetimi alanların lehine bir fark ortaya çıktığı söylenebilir. Bir başka ifade ile sınıf yönetimi dersini almış olan öğretmen adaylarının sınıfta etkili öğretmen davranışlarını almayanlara göre daha ilk sıralarda tercih etmişlerdir denilebilir. Bu farkın sınıf yönetimi dersini alan öğretmen adaylarının dersin içeriğinde yer alan konulardan mesleki anlamda beklenen düzeyde olumlu yönden etkilenmelerinden ve sınıf yönetimine ilişkin kuramsal bilgi ve uygulamalardan elde ettikleri deneyimleri olumlu davranışlara dönüştürmeye başlamalarından kaynaklandığı söylenebilir. Elde edilen bu sonuç araştırmanın birinci Sayıtlısını doğrular yönde gerçekleştirmiştir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER (CONCLUSIONS AND SUGGESTIONS)

Araştırmada elde edilen sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde şu şekilde özetlenebilir. Cinsiyet bakımından grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamasıyla birlikte, puan sıralama ortalaması incelendiğinde kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre sınıf yönetimi bakımından etkili kabul edilen davranışları daha ön sırada tercih ettikleri ifade edilebilir. Bu

sonuç kadın öğretmen adaylarının sınıfta etkili öğretmen davranışlarının varlığına erkek öğretmen adaylarına göre daha fazla gereksinim duyma isteklerinin bir ifadesi olarak yorumlanabilir.

Mezun oldukları lise türüne göre grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ancak, grupların görüşlerini temsil eden puanlar ortalaması karşılaştırıldığında Genel Lise mezunu öğretmen adaylarının, Öğretmen Lisesi ve Anadolu Lisesi mezunlarına göre sınıf yönetimi açısından etkili sayılan öğretmen davranışlarını daha öncelikli gördükleri söylenebilir. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir: Genel Lise sınıflarında yer alan öğrenciler Öğretmen Lisesi ve Anadolu Lisesine göre daha heterojen bir grup yapısına sahiptir. Söz konusu çok farklılık kültürü Genel Lise sınıflarında öğrencilerin çok farklı davranışlar sergilemelerine de zemin oluşturur. Bu sonuç genel liselerden mezun olmuş öğretmen adaylarının öğrencilik dönemlerinde sınıflardaki gözlem ve yaşantılarının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Öğretmen Lisesi ve Anadolu Lisesi mezunu öğretmen adaylarının puan ortalamalarının düşük olması homojen grup üyeleri arasında daha sıklıkla görülen ortalama uyum davranışı görüşünü destekler niteliktedir. Bu bağlamda, bu okullarda öğretmenlik yapanların etkili sınıf yönetimi bakımından daha donanımlı olmaları bir gereklilik olarak kendini göstermektedir.

Grupların olumlu ve olumsuz davranışlarından etkilendikleri öğretmenlerin görevli oldukları okul türüne göre sınıf yönetimi açısından ideal öğretmen davranışlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ancak, grupların görüşlerini temsil eden puanlar ortalaması karşılaştırıldığında öğretmen adaylarının ilköğretim öğretmenlerinin sergilediği sınıf yönetimi davranışlarından olumlu yönden en fazla, olumsuz yönden ise en az etkilendikleri saptanmıştır. Vurgulanması gereken bir diğer nokta ise ilköğretim okulu 2. kademe branş öğretmenlerinin sınıfta sergiledikleri davranışlardan birinci derecede olumsuz yönden etkilendiklerini ifade etmeleridir. İlköğretim okulu 2. kademe branş öğretmenlerinin sınıfta sergiledikleri davranışlardan üçüncü sırada olumlu etkilendiklerini ifade etmeleri bu sonucu desteklemektedir. Öğretmen adayları lise öğretmenlerinin sınıf yönetimi açısından sergiledikleri davranışlardan ikinci sırada hem olumlu hemde olumsuz yönden etkilendiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının fakülte öğretim elemanlarının sınıfta sergiledikleri davranışlardan dördüncü sırada olumlu, üçüncü sırada olumsuz etkilendiklerini ifade etmeleri de anlamlı bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Elde edilen sonuçlar çerçevesinde şu öneriler ortaya konulmuştur.

- Elde edilen sonuçlar Türkiye'deki öğretmen adaylarını temsilde yetersiz kalabilir. Bu nedenle araştırmanın daha geniş bir öğretmen adayları kitlesi üzerinde tekrarlanması uygun olabilir.
- Sınıf yönetimi dersi yaklaşık dokuz yıldır eğitim fakültelerinde bir öğretmenlik meslek bilgis dersi olarak öğretmen adaylarına okutulmaktadır. Bir başka ifade ile eğitim kurumlarımızda on yıldan fazla bir mesleki kıdemli olan öğretmenler sınıf yönetimi açısından her hangi bir eğitim almadıkları için geleneksel sınıf yönetimi modellerinden yararlanmaktadır. Söz konusu öğretmen kitlesi oldukça geniş tabana sahiptir. Milli Eğitim Bakanlığı bu öğretmenleri ağırlıklı olarak "sınıf yönetimi" konularını içeren bir hizmetiçi eğitimden geçirmelidir.
- Hizmetiçi eğitim plânlaması yapılırken ilköğretimin 2. kademesinde görev yapan öğretmenlere ağırlık verilmesi daha uygun olabilir. Çünkü, öğretmen adayları en fazla bu kademe

görev yapan öğretmenlerin davranışlarından olumsuz yönden etkilendiklerini ifade etmişlerdir.

- Sınıf yönetimi dersinin içeriği öğretmen adaylarına sınıflarda katılımıcılığı, işbirliğini, özdenetim bilincini, demokratik tutumlar geliştirmeyi, başarıya motivasyonu vb. kazandıracak bir anlayışla hazırlanmalı, bunların öğretmen adayları tarafından mesleki tutum, beceri ve alışkanlıklara dönüştürüleceği eğitimsel etkinliklere daha fazla ağırlık verilmelidir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Çelik, V., (2002). Sınıf Yönetimi. Ankara: Nobel Yayınevi, ss: 2.
2. Başar, H., (1999). Sınıf Yönetimi. İstanbul: M.E.B. Yayınları. ss:14.
3. Bloom, B.S, (1979). İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme. (Çeviren: D.Ali Özçelik). Ankara: Milli Eğitim Yayınevi. ss:108-109.
4. Minor, L.C., Onwuegbuzie, A.J., Witcher, A.E., and James, T.L., (2002). Preservice Teachers' Educational Beliefs and Their Perceptions of Characteristics of Effective Teachers. Journal of Educational Research, Volume:96 (November-December), No:2, pp:116-127.
5. Smith, G.C and J.Valerie G., (1969). Personnel Administration And Industrial Relations. London: Green And Co.Ltd.ss:5.
6. Jensen, R.A. and Kiley, T.J., (2000). Teaching, Leading Learning.Becoming Caring Professionals. Boston: Houghton Mifflin Company, pp:84-85.
7. Can, N., (1998). Öğretmen ve Yöneticinin Etkililiğinin Öğretimdeki Rolü, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Yıl:4, Sayı:13, Kış, ss:55-69.
8. Bilen, M., (1982). Başararılı Öğretim için Teknikler. Ankara: Basım Sanayii. ss:1.
9. Popham, J.W. and Popham, J.D., (1973). The Assesment of Teacher Competence. Chicago: Rand McNally. pp:940.
10. Arthea, J.S., (1997). In the Classroom: Introduction to Education. 3 Sub edition (September), Publisher: Mcgraw-Hill College, pp:46-48.
11. Balcı, A., (1993). Etkili Okul; Kuram, Uygulama ve Araştırma. Ankara: Yavuz Dağıtım, ss:43.